

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

**Valtuuston kevätkokous
18.5.2021**

**Toiminnan ja talouden
suuntaviivat 2022**

Kohti uutta ja vanhaa

Koronapandemian voi Suomessa ja muissa teollisuusmaissa olettaa ensi vuonna jo merkittävästi laantuneen. Silti se on yhä läsnä: huolena uudesta pandemiasta, aiemmasta poikkeavina kulutustottumuksina varsinkin ravintola- ja matkailualalla, monina muuttuneina käytäntöinä kotona, vapaa-ajalla sekä työssä jne. Suomessa myös sen vaikutukset työmarkkinoilla ja politiikassa ovat varmasti yhä nähtävillä. Esimerkiksi Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisten uudistusten toteuttaminen on koronapandemian vuoksi aikataulusta jäljessä.

Pandemia on kohdellut maita hyvin eri tavoin. Kuilu köyhien ja rikkaiden maiden välillä on kasvanut entisestään. Maat, jotka luottavat tieteeseen, joissa on vahvat instituutiot ja toimiva sosiaalialologi jo ajalta ennen pandemiaa, ovat pärjänneet parhaiten. Rokotteiden saatavuus vaikuttaa maailmantalouden toipumiseen koronapandemiasta. Maailma tarvitsee solidaarisuutta, koska korona ei ole ohi ennen kuin kaikki maat ovat siitä selvinneet. Myös kehitysmaat tarvitsevat rokotteita. Erityisen hankalassa tilanteessa ovat köyhät maat, jotka ovat riippuvaisia turismista ja joissa poliittiset toimet ovat rajoitettuja.

Vaalit lähestyvät

Vuosi 2022 on viimeinen kokonainen vuosi ennen eduskuntavaaleja. Poliitikkojen katseet kääntyvät yhä enemmän tuleviin vaaleihin, millä on väistämättömästi vaikutuksia hallituksen ja päättäjien toimintaan.

Hallituksella on täysi työ viedä eteenpäin lukuisat työelämän kehittämiseen liittyvät lakimuutoksensa. Joukossa on monia pamilaisille tärkeitä lakialoitteita kuten paikallisen sopimisen kehittäminen, alustatalouden säätely, hankintalaki, sosiaaliturvan uudistus, Pohjoismainen työhakumallin oikeanlainen toteutus, kaupanalan tulevaisuusselonteko ja matkailun kehittäminen. PAM edistää hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamisessa palvelualojen työntekijöille suosiollisella tavalla.

Paine työllisyysasteen nostoon ja koronalaskun maksamiseen on kova. Vaikka suunnitelmat julkisen talouden tasapainottamiseen ja työllisyysasteen nostoon pidemmällä aikavälillä olisivat olemassa, tulemme kuulemaan paljon puheenvuoroa tuhlauksesta, vastuuttomuudesta ja velkakuormista. Poliittisia irtopisteitä haetaan peräänkuuluttamalla kovaa leikkauspolitiikkaa, vaikka se olisi kansantaloudellisesti tai inhimillisesti vahingollista. PAMin tavoite on, että julkisen talouden tasapainoa ei haeta heikentämällä jäsentemme asemaa.

Koronapandemian hoidon alun kansallinen yhteisymmärrys politiikassa on jo mennyttä aikaa. Tämä näkyy vuonna 2022 yhä repivämpänä ja polarisoivampana kielenkäyttönä. Poliitikasta tulee henkilökohtaisempaa ja kärjekkäämpää. Epäilemättä myös ay-liike saa lokaa niskaansa. Tähän me valmistaudumme ja vastaamme hyökkäyksiin faktoilla.

Vuoden 2023 eduskuntavaalit ovat todennäköisesti myös työelämävaalit. Jotkut puolueet lähtevät epäilemättä ajamaan heikennyksiä työttömyysturvaan, työehtosopimusten yleissitovuuteen ja järjestäytyneiden työntekijöiden asemaan. Tämä tapahtunee, vaikka kaikissa tapauksissa eduskunnalla ei ole oikeasti päätäntävaltaa asiassa. Tulevan hallituksen kokoonpanoa ja linjaa on vielä mahdotonta ennakoita. Mitä useampi meille merkityksellinen työelämän uudistus saadaan maalin nykyisen hallituksen aikana, sitä parempi.

PAMin vaikuttamistyö lähtee pamilaisille merkityksellisten asioiden edistämällä ennen ja jälkeen eduskuntavaalien ratkaisuhakuisella, solidaarisella ja eteenpäin katsovalla tavalla. Työelämää ja suomalaista yhteiskuntaa pitää edelleen kehittää, mutta kaikille reilulla ja tasavertaisella tavalla.

Talouden toipuminen kiihtyy loppuvuodesta

Suomen talous supistui odotettua vähemmän vuonna 2020 ja lähtee toipumaan koronapandemian aiheuttamasta taantumasta huomattavasti paremmasta asemasta kuin Euroopan valtiot keskimäärin. Suomen bruttokansantuotteen laskuksi on tähän mennessä tarkentunut 2,8 prosenttiin. Euroalueella BKT:n laskun keskiarvo on ollut 6,6 prosenttia.

BKT:n kasvuksi ennustetaan kuluvana vuonna 2,5–3,0 prosenttia ja 2,4–3,5 prosenttia vuonna 2022. Ennusteisiin liittyy kuitenkin poikkeuksellisen paljon epävarmuutta kotimaisen ja kansainvälisen epidemiatilanteen johdosta. Kriisitoimialojen yritykset ovat myös huomattavasti heikommassa tilanteessa kuin epidemian alkaessa, joten uusien rajoitustoimien vaikutukset saattavat olla arvaamattomia.

Kotimaisessa kulutuksessa olisi kuitenkin kasvupotentiaalia, sillä suomalaisten säästämisaste on kasvanut selkeästi koronaepidemian aikana. Yksityisen kulutuksen odotetaan vauhdittavan kasvua merkittävästi kuitenkin aikaisintaan loppuvuodesta 2021. Kone- ja laiteinvestoinnit lähtevät kuluvana vuonna yhtä lailla kasvuun useamman heikon vuoden jälkeen. Teollisuuden investoinnit kiihdyttävät myös tutkimus- ja kehitysinvestointien kasvua, mutta äkkiparannusta niiden pitkään jatkuneeseen heikkoon kehitykseen ei ole odotettavissa.

Viennin odotetaan yhtä lailla kehittyvän voimakkaasti kuluvan ja seuraavan vuoden aikana, joskin taustalla on erityisesti matkailu- ja kuljetustoimialojen romahdus ja palautuminen. Kuitenkin myös laajemmat vientinäkymät vaikuttavat positiivisilta. Suomen viennin kilpailukyky vaikuttaa säilyneen kriisissä hyvin ja maailmantalouden vetureiden Kiinan ja Yhdysvaltojen palautuminen koronakriisistä on nopeaa.

Ennennäkemätön finanssipoliittinen elvytys tukeekin talouden toipumista erityisesti Yhdysvalloissa, jossa suunnitellaan yritysten ja kuluttajien suoran tuen ohella valtavaa infrastruktuuripakettia. Siirtymä kevyestä rahapolitiikasta tulonsiirtoihin sekä suoraan työpaikkojen luomiseen tähtäävään elvytykseen kasvattaa myös inflaatio-odotuksia.

Euroopan unionissa elvytystoimien pelätään puolestaan jäävän riittämättömiksi. EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen kautta tehtävät investoinnit jakautuvat usealle vuodelle, mikä heikentää niiden elvyttävää vaikutusta. Suurempi merkitys on Euroopan keskuspankin osto-ohjelmalla, jonka tarkoituksena on pitää jäsenvaltioiden valtionvelan korkotaso alhaisena, jotta ne voivat tehdä tarvittavia finanssipoliittisia ratkaisuja ilman pelkoa äkillisestä korkomenojen kasvusta.

PAMin suurista toimialoista kaupan ala on kokonaisuutena selvinnyt koronakriisistä hyvin, joskin toimialan sisäinen kehitys on ollut kaksijakoista. Syksyinen arvio vähittäiskaupan ja tukkukaupan kasvuksi kuluvana vuonna on noin 2,5 prosenttia. Laajemman kaupan alan kasvun arvioidaan syntyvän pääasiassa tuottavuuden kasvusta, sillä työpanoksen kasvun odotetaan jäävän nollan tuntumiin.

Eryityisesti päivittäistavarakauppa ja tavaratalokauppa ovat vahvistaneet myyntiään koronaepidemian aikana. Myös kodintekniikan kaupan kehitys on jatkunut voimakkaana. Erikoiskaupan kehitystä tukee se, että ainakin toistaiseksi ollaan välttytty laajemmilta liikkumisrajoituksilta. Koronakriisin odotetaan silti vauhdittavan lukuisien erikoiskaupan alojen keskittymistä ja digitalisoitumista.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan palautumisen kriisistä odotetaan kestävän useampia vuosia. Vielä syksyllä vuoden 2020 arvonlisäyksen laskuksi arvioitiin 27,9 prosenttia, joka vastaa melko hyvin sittemmin tarkentuneita liikevaihdon ja volyymin muutoksen arvioita. Kuluvan vuoden kasvun arvioitiin jäävän 13,2 prosenttiin, joka jakautuu melko tasaisesti työpanoksen palautumiseen ja tuottavuuden kasvuun. Koronapandemian uudet aallot ja rokotekattavuuden hidas kehitys Euroopassa ovat kuitenkin lisänneet epävarmuutta toimialan palautumisen aikataulusta.

Kiinteistöpalvelu- ja vartiointiala ovat toistaiseksi selvinneet koronaepidemian aiheuttamasta kriisistä suhteellisen vähällä. Lisääntyneen etätöyön vaikutus näiden toimialojen kehitykseen on kuitenkin vielä epäselvää. Liike- ja toimistotilojen aloitetut rakennushankkeet ovat jääneet vähälukuisiksi jo ennen koronakriisin alkua, mutta koronan voi nähdä katkaisseen myös myönnettyjen rakennuslupien myönteisen kehityksen. Lukuisat pienemmät palvelutoimialat ovat lukeutuneet koronakriisin suurimpien kärsijöiden joukkoon, mutta niiden voi olettaa toipuvan suhteellisen nopeasti, kunhan kuluttajat kokevat palveluiden käytön jälleen turvalliseksi.

Työllisyyden kehitys tasaantuu

Työllisyysasteen trendi laski keväällä 2020 alimmillaan 70,5 prosenttiin. Se kuitenkin nousi takaisin 71,8 prosenttiin vuoden loppuun mennessä. Työttömyysasteen trendi on puolestaan pysytellyt lähestulkoon samalla tasolla koko koronakriisin ajan laskien 8,4 prosentin huipusta 8,2 prosenttiin vuoden 2020 loppuun mennessä. Kuluvana vuonna työllisyysasteen odotetaan jäävän 72,0–72,2 prosenttiin ja vuonna 2022 sen odotetaan nousevan 72,5–73,2 prosenttiin. Työttömyysasteen arvioidaan puolestaan olevan kuluvana vuonna keskimäärin 7,4–7,7 prosenttia ja vuonna 2022 laskevan 6,9–7,3 prosenttiin.

Suomen hallitus on tehnyt kaudellaan useita työllisyyttä edistäviä toimia, joista merkittävin on niin kutsutun eläkeputken muutos. Toimien vaikutus hukkuu koronaepidemian aiheuttaman talouskriisin vaikutuksiin, ja hallituksen alkuperäinen tavoite 75 prosentin työllisyysasteesta voidaan unohtaa. Samalla olisikin syytä kääntää katsetta työvoiman tarjontaa lisäävistä toimista, jotka koostuvat väistämättä pääasiassa sosiaaliturvan leikkauksista, työvoiman laatua parantavaan koulutuspolitiikkaan ja työvoiman kysyntään suuntaavaan elinkeinopolitiikkaan.

Palkansaajien tekemien työtuntien määrä laski odotetusti kaikilla tilastoiduista PAMin toimialoista vuonna 2020. Maltillisinta lasku oli tukkukaupassa, jossa palkansaajien tekemät työtunnit jäivät 2,8 prosenttia edellisvuotta alemmalle tasolle. Voimakkainta lasku oli puolestaan majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, jossa palkansaajien työtunnit laskivat peräti 29,7 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna. Kiinteistön- ja maisemanhoidossa merkittävää on se, että miesten tekemät työtunnit laskivat vain 2,6 prosenttia samalla, kun naisten tekemät työtunnit laskivat peräti 6,7 prosenttia. Tämä kuvastaa oletettavasti toimialan eriävää kehitystä korona-aikana miesvaltaisen kiinteistöhuollon ja naisvaltaisen siivousalan välillä.

Työtuntien merkittävä lasku myös niillä toimialoilla, joiden liikevaihto ei juuri laskenut tai jopa kasvoi vähittäiskaupan tavoin, tarkoittaa samalla työn laskennallisen tuottavuuden merkittävää kasvua. On kuitenkin hyvä muistaa, ettei myynnin ylläpitäminen pienemmillä henkilöstöresursseilla ole todennäköisesti kestävä, kun esimerkiksi kaupan työntekijöiltä kuuluu viestejä merkittävästä aliresursoinnista ja työntekijöiden uupumisesta. Työn tuottavuuden kasvu jää näin ollen väliaikaiseksi siellä, missä se ei johdu esimerkiksi kiihtyneestä palvelualojen digitalisoitumisesta.

Epätyypillisen työn osuus laskenut koronaepidemian aikana

Jatkuvan kokoaikatyön osuus kasvoi palkansaajien keskuudessa merkittävästi vuonna 2020, kun yritykset vähensivät määrä- ja osa-aikaista työvoimaa. Määräaikaisen työn osuus laski kaikilla PAMin suurista toimialoista lukuun ottamatta vartiointialaa, ja osa-aikaisen työn osuus laski kaikilla suurista toimialoista lukuun ottamatta majoitus- ja ravitsemisalaa.

Kuten kappaleen 3 alkupuolella todetaan, niin kotitalouksien säästämisaste on kasvanut koronapandemian aikana. Tämä ei kuitenkaan ole koko kuva kotitalouksien taloudellisesta tilanteesta. Osalla perheistä on aiempaa suurempia säästöjä. Mutta on myös perheitä, joiden taloudellinen tilanne on nyt hyvin paljon huonompi kuin ennen pandemiaa.

Koronaepidemian vaikutusten ei kuitenkaan voi olettaa pysäyttävän esimerkiksi vähittäiskaupan pitkään jatkunutta kehitystä, jossa jatkuvan kokoaikatyön osuus laskee toimialalla. Samalla toimialan

digitalisoituminen ja asiantuntijavaltaistuminen vaikeuttavat toimialan tarkastelua vain PAMin työehtosopimuksen alaisten ammattien osalta. Laajemmin katsoen paljon riippuu tulevien vuosien talouskehityksestä, sillä kestävä talouskasvu tukisi kokoaikaisten työsuhteiden syntymistä palvelualoille.

Kohti pirstaleisempia työehtoja?

Kuluvaa vuotta on työmarkkinoilla värittänyt elinkeinoelämän ja työnantajien voimakas pyrkimys kohti hajautettua työmarkkinamallia. Siinä painotetaan työehtojen määräytymistä paikallisella tasolla, valtakunnallisen sopimisen kustannuksella. Olemme jo aiemmin nähneet, kuinka keskitetyt sopimukset loppuivat sekä kolmikantayhteistyön suuret vaikeudet työ- ja sosiaalilainsäädännön valmistelussa.

Työnantajapuoli katsoo, ettei sen ole enää entiseen tapaan tarpeellista neuvotella työntekijöiden kanssa. Se luottaa siihen, että poliittinen päätöksenteko on pidemmällä aikavälillä heidän puolellaan. Suomi on keskiluokkaistunut ja ihmiset ovat isossa kuvassa entistä vauraampia. Myös poliittiset arvot ovat aiempaa kovempia. Poliittiset puolueet tuottavat kokonaisuutena elinkeinoelämän kannalta edullisempia ratkaisuja kuin sopiminen työntekijöiden kanssa. Tällöin veroratkaisut, työlainsäädäntö, työttömyys- ja eläketurva sekä sopimisen mallit kulkevat kohti työnantajan tavoitteita.

Uhkana on myös työperäisen hyväksikäytön yleistyminen ja kaksien työmarkkinoiden syntyminen. Se olisi omiaan lisäämään eriarvoisuutta. Tällaisen kehityksen ehkäisy on laajasti vastuullisten yritysten ja kaikkien työntekijöiden yhteinen etu. Tavoitteena on, että Suomessa on reilut työmarkkinat ja turvallinen työelämä.

Miten ammattiyhdistysliike vastaa tähän haasteeseen?

Ammattiyhdistys liike on tässä kehityksessä häviävänä osapuolena, ja kysymys kuuluukin, miten kehitys käännetään takaisin sopimisen tielle?

Vastaus on ammatillisen järjestäytymisen kääntäminen takaisin kasvu-uralle. Tosiasia on, että suomalaisten järjestäytyminen ammattiliittoihin on heikentynyt jo pidemmän aikaa. Järjestäytymisen heikkeneminen on tärkein tekijä, miksi työmarkkinat kehittyvät tällä hetkellä yksipuolisen työnantajavetoisesti.

Neuvotteluasetelman saattaminen takaisin tasapainoon vaatii uskottavan vastapainon, eli vahvasti järjestäytyneen työntekijäpuolen. Se on täysin mahdollista ja vaatii meiltä kaikilta ponnisteluja. Vain järjestäytymisen avulla saadaan aikaan hyviä, kattavia sopimuksia. Oikotietä ei tässä asiassa ole.

Neuvottelukierros 2021-2022

Syksyllä 2021 alkavaa neuvottelukierrosta lähestytään jonkinasteisissa kriisitunnelmissa. Kaksi merkittävää vientiteollisuuden työnantajaliittoa, Metsä- ja Teknologiateollisuus, ovat ilmoittaneet hyvissä ajoin ottavansa käyttöön yrityskohtaiset työehtosopimukset valtakunnallisten sopimusten sijaan tai rinnalle. On selvää, että tämä aiheuttaa palkansaajapuolelle paineita puolustaa tasavertaisia työehtoja, jotka ovat tähän saakka kuuluneet osaksi pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa.

Tähän mennessä palvelusektorilta ei vastaavia ilmoituksia ole kuulunut. Siihen ei kuitenkaan kannata tuudittautua. Yksityisten palvelualojen joukossa on työnantajaliittoja ja sopimusaloja, joita dominoi muutama suuri yritys. On mahdollista, että vastaava ajattelu valtaa alaa ja yrityskohtaiset sopimukset ovat jatkossa todellisuutta myös palvelualoilla. Jonkin toimialan keskittyminen harvoin käsiin avaa tähän mahdollisuuden. Syksyllä valittavien uusien luottamusmiesten koulutus on tärkeä tehtävä.

Yrityskohtaisuuden laajenemiseen kietoutuu myös työehtosopimusten yleisittovuus. Sen mukaan myös järjestäytymättömät yritykset joutuvat noudattamaan järjestäytyneiden kanssa samoja työehtoja, mikäli tietyt kriteerit täyttyvät. Maan hallitusohjelmaan on kirjattu hallituksen tuki yleisittovuuteen perustuvalla työ- ja virkaehtosopimusjärjestelmälle. Vientiteollisuuden laajempi irtaantuminen valtakunnallisista

työehtosopimuksista asettaa kuitenkin yleissitovuuden jatkamisen tarkasteluun yhteiskunnalliselta näkökulmalta. Tähän on hyvä varautua.

Samoin palkansaajien järjestäytymisaste on entistä tarkemman tarkastelun alla. Viimeksi järjestäytymistä on tarkasteltu työministeriön toimesta vuoden 2017 osalta. Silloin järjestäytymisaste oli keskimäärin 59%, suunnan ollessa laskeva. Jos järjestäytyminen laskee alla puolen, on edessä kysymys yleissitovuuden oikeutuksesta. Tällöin valtit yleissitovuuden jatkoon osalta ovat joka tapauksessa työnantajien käsissä.

Tässäkin asiassa vuoden 2023 eduskuntavaalien tulos on hyvin ratkaiseva. Osa puolueista näkisi yleissitovuuden ja ay-liikkeen tulevaisuudessa mielellään vain historiankirjoissa.

Palvelualojen ongelmat

Arkisessa edunvalvonnassa näkymä on suuressa kuvassa ennallaan. Palvelualojen työntekijöiden työssään kohtaamat ongelmat ovat yhä olemassa. Osa-aikatyö, monityö, ansiotaso, työn yleinen arvostus, tasa-arvo sekä työturvallisuus ovat yhä teemoja, joihin PAMin on pureuduttava omassa edunvalvonnassaan. Näin on myös tulevilla neuvottelukierroksella.

Korona on koetellut rankimmin juuri palvelualoja. Lomautukset ja irtisanomiset ovat yleisiä. Lisäksi korona on hidastanut merkittävästi lähinnä ravintoloiden, matkailun ja niihin liittyvien alojen ansiokehitystä. Tämä on ongelma myös työelämän tasa-arvon kannalta. Vaikeudet ovat kohdistuneet naisvaltaisille aloille ja ero miesvaltaisiin aloihin kasvaa. Kun tilanne yhteiskunnassa hellittää, olisi löydettävä ratkaisuja, joilla nais- ja miesvaltaisten alojen kasvavia palkkaeroja pystytään tasoittamaan.

Suomeen on pitkään soviteltu teollisuusvetoista palkka-ajattelua, jossa keskeiset teollisuudenalat määrittävät kansantalouden palkankorotusvaran. Tämä palkkamerkki toimisi kattona myös yksityisille ja julkisille palvelualoille. Tilanne on näiltä osin myös muutoksessa. Kun sekä metsä- että teknologiateollisuus ovat omilla ratkaisuillaan päättäneet jättää yleissitovat työehtosopimukset pois, voidaanko enää puhua teollisuusvetoisesta palkkamallista?

Ei olisi yhteiskunnallisesti kestävä, että kymmenkunta teollisuusyrittäjä määritteli Suomen palkkakehityksen. Olemme näin väistämättä kulkemassa kohti hajautetumpaa palkanmäärittelyä. Silloin katsotaan alakohtaista maksukykyä ja neuvotteluvoimaa.

Neuvottelukoordinaation merkitys kasvaa entisestään ja varsinkin palkansaajapuolen on tiivistettävä rivejään. PAMilla on tässä kehityksessä keskeinen rooli ja intressi olla eturintamassa, luomassa tasaväkistä neuvotteluasetelmaa työnantajien vastapainoksi. Nyt näyttää siltä, että työehto- ja palkkaneuvottelut käydään jatkossa aidommin ala- ja työpaikkakohtaisesti. Niissä neuvotteluissa menestyvät ne, joilla on halua, kykyä ja edellytyksiä.

Eurooppa ja maailma

Vuoden 2021 aikana koronapandemia saadaan hallintaa EU:n alueella. EU-alueen elpymisen tueksi kasattu elpymispaketti tuo toteutuessaan resursseja mm. tutkimukseen ja innovointiin, oikeudenmukaisen siirtymän tukemiseen kohti ekologisesti kestävämpää taloutta sekä ilmastonmuutoksen torjuntaa. Toimet kuitenkin jakautuvat pidemmälle ajanjaksolle kuin esim. USA:n elvytys. Elpymispaketti ja ennen muuta koronapandemian saaminen hallintaa Euroopassa tukee talouden kasvumahdollisuuksia myös Suomessa vuonna 2022.

Kun ulkomaanmatkailu mahdollistuu yli vuoden kestäneiden rajoitusten jälkeen, niin EU-alueen turismisektori ja siihen liittyvät toimialat toipuvat. Koronapandemian väistyminen mahdollistaa PAMin kansainvälisen vaikuttamistyön toteuttamisen jälleen normaaliolosuhteissa. EU-vaikuttamisen työtapoihin pandemiassa on pysyvät vaikutuksensa. Kansainvälisissä tapaamisissa käytetään aikaisempaa enemmän online-tapaamisia, vaikka matkustamisen rajoitteet ovatkin poistuneet.

Liiton EWC-toiminnan vahvistaminen jatkuu ja saa vauhtia pandemian väistymisestä. PAMin sisäiset työnjaot eurooppalaisia yritysneuvostoja koskien selkiytyivät vuoden 2021 aikana ja panostaminen EWC-sopimusneuvotteluihin on tehostunut.

EU-päätöksenteossa mielenkiinto edelleenkin kohdistuu eurooppalaisen minimipalkan kohtaloon sekä alustatyöhön. UNI Europa on jo aiemmin käynnistänyt pitkäkestoisen yhteiskampanjan hankintadirektiivin uudistamiseen liittyen. Komissio aloitti keväällä 2021 eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten kuulemiset siitä miten alustatyöntekijöiden työoloja voitaisiin parantaa. Samanaikaisesti muutamissa EU:n jäsenmaissa kuten Ruotsissa on joidenkin alustatyöntekijöiden asemaa pystytty työehtosopimuksilla tai oikeuden päätöksillä parantamaan.

Vuoden 2021 kesällä EU parlamentti ja neuvosto saavat käsiteltäväkseen yritys vastuuta koskevan direktiiviluonnoksen. Yritysvastuun sääntelyn aikaansaamista EU-tasolla seurataan ja tuetaan liiton vaikuttamistyöllä. EU-komission painopisteisiin kaudella 2019–2024 kuuluu Euroopan digitaalinen valmius ja sen puitteissa on asialistalle jo noussut ja nousemassa monia tärkeitä teemoja; digipalvelupaketti ja data privacy. Tarkassa seurannassa on EU:n toimet oikeudenmukaisessa siirtymässä hiilineutraaliin tulevaisuuteen.

Maailmanlaajuisesti koronapandemia on lisännyt eriarvoisuuden lisäksi työttömyyttä, kuitenkin maltillisemmin kuin odotettiin: maailmassa on nyt n. 33 miljoonaa työtöntä enemmän kuin ennen pandemiaa. Myös äärimmäinen köyhyys on kasvanut – ensimmäistä kertaa yli kahteenkymmeneen vuoteen. Erittäin huolestuttavaa on myös se, että ay-oikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkaukset ovat lisääntyneet pandemian aikana.

Valmiiksi haavoittuvat ryhmät eli naiset, nuoret, sesonkityöläiset ja maahanmuuttajat ovat ottaneet eniten osua, myös pienipalkkaiset ja vähemmän koulutetut ovat pärjänneet huonommin.

Globaaliin kriisiin tarvitaan globaali ratkaisu ja ay-liikkeen on oltava osa tätä ratkaisua – tulevaisuuden agendan luojia. Ammattiliitot ovat reagoineet pandemiaan ripeästi ja monin keinoin. Eri puolilla maailmaa sosiaalidialogi on kokenut renessanssin pandemian aikana. Näin siitä huolimatta, että 40 % maailman työvoimasta toimii epävirallisella sektorilla. Aito ja toimiva sosiaalidialogi edellyttää lisäksi vallan tasapainoa, eli tarvitsemme jatkossakin vahvoja ammattiliittoja, joilla on korkea järjestäytymisaste ja riittävä neuvottelukapasiteetti.

Pandemian myötä digitalisaatio on ottanut valtavia harppauksia ja esimerkiksi verkkokaupan volyymit ovat kasvaneet. Globaalisti digitalisaatio on myös palvellut ammattiliittoja: digitaalisten sovellusten käyttö jäsenhankinnassa ja järjestämisessä on antanut hyviä tuloksia ja ollut jossain jopa ainoa keino liittojen kasvattaa voimaansa tiukkojen koronarajoitusten ja tapaamiskieltojen aikana.

Pandemia on vienyt hetkeksi liki kaiken huomion, mutta vuonna 2022 ilmastonmuutos ja oikeudenmukainen siirtymä hiilineutraaleihin yhteiskuntiin työllistää meitä. Elpyvät työmarkkinat pitää saada luomaan ekologisesti kestäviä ja vastuullisia Decent Work -agendan mukaisia työpaikkoja. Yritysten vastuullinen toiminta on edelleen keskeinen teema kansainvälisessä toiminnassa. Monikansalliset yritykset ja globaalit tuotantoketjut ovat tässä avainasemassa. Myös uudet työn muodot, kuten alustatalous (vrt. EU) on saatava Decent Work -agendan piiriin. Ay-liikkeellä riittää kaikkialla maailmassa työsarkaa neuvotteluvoiman kasvattamisessa.

Maailmanliittomme UNI Global ja IUF pureutuvat toiminnallaan juuri näihin epäkohtiin. Niillä molemmilla on maailman maailmankongressi vuonna 2022. Myös SASKin kautta tehtävä solidaarisuustyö tuo ratkaisuja edellä mainittuihin ongelmiin. SASKin uusi ohjelmakausi alkaa 2022 ja tällä on vaikutus PAMin hankesalkkuun.

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

